

Gamle kommunistiske navn på skraphaugen

Omveltningene i det gamle Sovjetunionen gjør seg mange utslag. Gamle hilsningsformer kommer på moten igjen, og det er nærmest forbrytersk i dag å omtale noen som «kamerat» — den gamle kommunistiske tiltaleform. Både russerne og folk i de andre republikkene søker tilbake til sine historiske røtter og ønsker å sette strek over vel 70 års kommunistisk diktatur.

Av Ole Ludvig Nymoen, NTB

Karttegrnerne har det travelt for tiden. Byer og tettsteder skifter navn og hele det sovjetiske kartlandskap er i omforming. Det er slutt på den tiden da sovjetiske politikere skulle leve videre etter sin død gjennom å få en by oppkalt etter seg. De siste som fikk denne «æren» var stats- og partiseferne Bresjnev, Andropov og Tsjernenko. Det ble en kortvarig ære.

En av vitsene som nå er på mote i Russland forteller om den gamle emigrant som ønsker å reise tilbake til sitt gamle fedreland. Mannen var født i St. Petersburg, reiste ut fra Petrograd, ville reise inn i Leningrad, men ønsket å bosette seg i St. Petersburg. Emigranten vil få sitt ønske oppfylt, ringen er sluttet.

Hvem var disse menn, som det er blitt gjort slik ære på?

Lenin — først ute

De gamle leningradere har ved folkeavstemning besluttet at den gamle keiserlige by igjen skal få sitt opprinnelige navn — St. Petersburg — til minne om den store tsaren Peter den store. Dette er et trekk som går igjen nesten over

alt, gamle russiske eller tsaristiske stedsnavn kommer tilbake, mens andre republikker finner tilbake til navn som har egen etnisk tilknytning.

Lenin var den første som skulle udødeliggjøres, og allerede i 1924 — samme år som Lenin døde — ble Petrograd igjen omdøpt og denne gang til Leningrad. Men, sovjetstatens grunnlegger kunne selvsagt ikke være fornøyd med bare å få en by oppkalt etter seg, og etter hvert gikk det inflasjon i navnebytter. Vi fikk Leninabad i Tadsjikistan, Leninakan i Armenia, Leninogorsk i Kasakhstan, Leninsk-Kusnetskij i Vest-Sibir og mange flere.

Men i Lenins tilfelle var det ikke tilstrekkelig med bare bynavn, han skulle også udødeliggjøres på andre måter. Vi fikk Leninordenen, Leninprisen — både en sovjetisk og en internasjonal — og i 1957 kom isbryteren «Lenin», verdens første atomdrevne overflateskip.

Ved siden av Lenin er det særlig gammelbolsjeviken Sergej Kirov som er blitt beåret med mange bynavn. Den største og mest kjente byen er Kirov, som nå skal få sitt gamle navn Vjatka tilbake. Under dette navn var byen kjent som forvisningssted i Tsar-Russland, men da Kirov ble myrdet — mange mener på ordre av Stalin selv — i 1934 var det duket for navneendringer i fleng.

I Aserbajdsjan finner vi Kirovabad, i Armenia Kirovakan, mens Ukraina har sitt Kirovograd. Men mest kjent er nok likevel den gamle keiserlige ballett i St. Petersburg, som under navnet Kirov-balletten har feiret store triumfer over hele verden.

Sergej Kirov var opprinnelig sosialdemokrat, men sluttet seg til bolsjevikene allerede i 1904. Under revolusjonen og den på-

følgende borgerkrig var Kirov aktiv i Kaukasus-området. Han steg i gradene, ble medlem av Sentralkomiteen og Politbyrået. Fra 1926 var Kirov partisekretær i Leningrad og i desember 1934 ble han myrdet.

Det er til nå ikke lagt fram håndfaste beviser på at Josef Stalin sto bak dette drapet, men helt uten medvirkning var han nok ikke, ifølge nyere historisk granskning. Stalin visste i alle fall å utnytte dette drapet politisk. Under Moskva-prosessene utover i 1930-årene kunne Stalin vise til Kirov-drapet i oppgjøret med hele den gamle sovjetiske maktelite.

Det er også mange andre gamle

kommunistiske koryfeer som er blitt beåret med bynavn. Men bare en av dem har fått en hovedstad i sitt navn — Mikhail Frunse, mannen som i 1917 organiserte de første rødegardistavdelingene i Hviterussland. Under borgerkrigen var han en av de fremste lederne i den røde hær, og i 1925 overtok han som leder for krigsmakten etter Leo Trotskij, men Frunse døde samme år.

Nå får Kirgisistan ny hovedstad — Frunse blir omdøpt Bisjkek, ikke så ulikt det navn byen hadde helt til 1926: Pisjpek. To andre legendariske ledere for den røde hær ble også beåret med bynavn: Grigorij Ordsjonikidse og Valerian Kujbysjev.